DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 11 december 2008 *

I mål C-380/06,

angående en talan om fördragsbrott enligt artikel 226 EG, som väckts den 15 september 2006,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av B. Schima och S. Pardo Quintillán, båda i egenskap av ombud,

sökande,

mot

Konungariket Spanien, företrätt av F. Díez Moreno, i egenskap av ombud,

svarande,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Jann samt domarna M. Ilešič, A. Tizzano (referent), A. Borg Barthet och J.-J. Kasel,

* Rättegångsspråk: spanska.

generaladvokat: E. Sharpston,
justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 13 februari 2008,

och efter att den 17 juli 2008 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Europeiska gemenskapernas kommission har yrkat att domstolen ska fastställa att Konungariket Spanien, genom att tillåta en tidsfrist på 90 dagar för betalning av vissa livsmedel och masskonsumtionsvaror samt genom att skjuta upp ikraftträdandet av vissa lagbestämmelser till den 1 juli 2006, har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 3.1, 3.2 och 3.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/35/EG av den 29 juni 2000 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (EGT L 200, s. 35).

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapsbestämmelserna

2 I artikel 3 i direktivet 2000/35, rubricerad ”Ränta vid sen betalning”, föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall säkerställa

a) att ränta i enlighet med punkt d skall betalas från dagen efter den förfallodag eller den betalningsperiod som fastställs i avtalet,

b) att, om förfallodagen eller betalningsperioden inte fastställs i avtalet, ränta automatiskt skall betalas utan att det krävs en påminnelse

i) 30 dagar efter den dag då gäldenären mottog fakturan eller en likvärdig begäran om betalning, eller

ii) om det råder osäkerhet om dagen för mottagande av fakturan eller en likvärdig begäran om betalning, 30 dagar efter dagen för mottagande av varorna eller tjänsten, eller

iii) om gäldenären mottar fakturan eller en likvärdig begäran om betalning innan varorna eller tjänsten mottagits, 30 dagar efter dagen för mottagande av varorna eller tjänsten, eller

iv) om ett förfarande för godkännande eller kontroll, genom vilket varornas eller tjänstens överensstämmelse med avtalet skall konstateras, föreskrivs i lag eller i avtalet och om gäldenären mottar fakturan eller en likvärdig begäran om betalning tidigare eller den dag då mottagandet eller kontrollen sker, 30 dagar efter den sistnämnda dagen,

…

2. För vissa kategorier av avtal som skall anges i nationell lagstiftning får medlemsstaterna fastställa den tidsfrist efter vilken ränta skall betalas till högst 60 dagar, under förutsättning att de antingen hindrar avtalsparterna från att överskrida denna tidsfrist eller fastställer en obligatorisk räntesats som väsentligen överskrider den lagstadgade räntan.

3. Medlemsstaterna skall se till att en överenskommelse om tidpunkt för betalning eller konsekvenserna av sen betalning som inte överensstämmer med bestämmelserna i punkt 1 b–d och punkt 2 antingen inte skall vara verkställbar eller skall ge upphov till skadeståndskrav om överenskommelsen, när alla omständigheter i fallet beaktas, inklusive gott handelsbruk och produktens beskaffenhet, är grovt oskälig mot borgenären. När det fastställs om en överenskommelse är grovt oskälig mot borgenären skall hänsyn tas till bland annat om gäldenären har objektiva skäl att avvika från bestämmelserna i punkt 1 b–d och punkt 2. Om en sådan överenskommelse fastställs

vara grovt oskälig skall de lagstadgade villkoren gälla, såvida inte de nationella domstolarna fastställer andra villkor som är skäliga.

4. Medlemsstaterna skall säkerställa att det i borgenärers och konkurrenters intresse finns lämpliga och effektiva medel för att förhindra fortsatt tillämpning av villkor som är grovt oskäliga i den mening som avses i punkt 3.

…”

3 I artikel 6, rubricerad ”Överföring till nationell lagstiftning”, i det ovan nämnda direktivet föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 8 augusti 2000. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

…

2. Medlemsstaterna får behålla eller sätta i kraft bestämmelser som är mer gynnsamma för borgenären än de bestämmelser som är nödvändiga för att följa detta direktiv.

…”

Den nationella lagstiftningen

4 Lag 3/2004, av den 29 december 2004, om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (BOE nr 314, av den 30 december 2004, s. 42334), har till syfte att införliva direktiv 2000/35 med den spanska lagstiftningen.

5 I artikel 17 i lag 7/1996, av den 15 januari 1996, om detaljhandel (BOE nr 15, av den 17 januari 1996, s. 1243), anges regler för leverantörsbetalningar.

6 Enligt villkoren i den första tilläggsbestämmelsen i lag 3/2004, rubricerad ”Ordning för betalningar inom detaljhandeln”, ska, vad gäller betalningar till leverantörer inom detaljhandeln, i första hand bestämmelserna i artikel 17 i lag 7/1996 tillämpas, och lag 3/2004 ska endast tillämpas subsidiärt.

7 Artikel 17 i lag 7/1996, i dess lydelse enligt den andra slutbestämmelsen, första punkten, i lag 3/2004, lyder som följer:

”Om inte annat uttryckligen överenskommits ska återförsäljaren erlägga betalning för inköpta varor inom 30 dagar från leveransdagen.

…

3. Betalning för färska och lättförstörbara livsmedel ska i samtliga fall göras inom 30 dagar. Betalning för övriga livsmedel och masskonsumtionsvaror ska göras inom 60 dagar, såvida inte uttrycklig överenskommelse ingåtts om ekonomisk ersättning till leverantören som motsvarar den utsträckta tidsfristen. I samtliga fall ska betalning göras inom 90 dagar.

…

5. Dröjsmålsränta ska i samtliga fall automatiskt betalas från dagen efter den fastställda förfallodagen eller, om överenskommelse saknas, från den dag då betalning ska erläggas enligt bestämmelserna i punkt 1. …”

8 I den andra övergångsbestämmelsen i lag 7/1996, införd genom den andra slutbestämmelsen, andra punkten, i lag 3/2004, föreskrivs följande:

”Den fastställda betalningsfristen för färska och lättförstörbara livsmedel förblir den tidsfrist om 30 dagar som redan har angetts. Den begränsning till högst 60 dagar som föreskrivs i artikel 17.3 i denna lag ska tillämpas från och med den 1 juli 2006. Fram till dess ska betalning för andra livsmedel än sådana som är färska och lättförstörbara samt för masskonsumtionsvaror göras inom 90 dagar från leveransen av varorna.”

Det administrativa förfarandet

9 Med anledning av ett klagomål förelade kommissionen, genom skrivelse av den 13 juli 2005, Konungariket Spanien att inom en tidsfrist på två månader inkomma med sina synpunkter avseende huruvida lag 3/2004 är förenlig med artikel 3.1, 3.2, 3.4 och 3.5 i direktiv 2000/35.

10 Då kommissionen inte erhöll något svar från Konungariket Spanien tillsändes denna stat den 19 december 2005 ett motiverat yttrande, där kommissionen särskilt gjorde gällande att

— den tidsfrist på 90 dagar för betalning av vissa livsmedel och masskonsumtionsvaror som tillåts enligt artikel 17.3 i lag 7/1996, i dess lydelse enligt den andra slutbestämmelsen, första punkten, i lag 3/2004, strider mot bestämmelserna i artikel 3.1 och 3.2 i direktiv 2000/35, och

— den andra övergångsbestämmelsen i lag 7/1996, införd genom den andra slutbestämmelsen, andra punkten, i lag 3/2004, såvitt denna innebär att tillämpningen av betalningsfristen på 60 dagar skjuts fram till den 1 juli 2006, inte är förenlig med artikel 3.1, 3.2 och 3.4 i detta direktiv, vars införlivandefrist utgick den 8 augusti 2002, utan att någon möjlighet att medge avvikelser gavs i detta hänseende.

11 Då kommissionen ansåg att Konungariket Spaniens svaromål var otillfredsställande väckte den förevarande talan om fördragsbrott vid domstolen.

Talan

Den första invändningen

Parternas argument

12 Kommissionen har hävdat att artikel 17.3 i lag 7/1996, i dess lydelse enligt den andra slutbestämmelsen, första punkten, i lag 3/2004, strider mot artikel 3.1 och 3.2 i direktiv 2000/35, såvitt det i den förstnämnda artikeln föreskrivs att den längsta betalningsfristen för livsmedel och masskonsumtionsvaror, som inte är färska eller lättförstörbara livsmedel, kan uppgå till 90 dagar under förutsättning endast av att ”ekonomisk ersättning till leverantören som motsvarar den utsträckta tidsfristen” har överenskommits.

13 Denna bestämmelse tillåter nämligen att betalningsfristen på högst 60 dagar enligt artikel 3.2 i direktiv 2000/35 förlängs, dock utan att i enlighet med kraven i bestämmelsen föreskriva ”en obligatorisk räntesats som väsentligen överskrider den lagstadgade räntan”. I detta avseende kan de ekonomiska ersättningar som motsvarar den utsträckta tidsfristen, som föreskrivs i de omtvistade nationella bestämmelserna, inte jämföras med tillämpningen av en sådan räntesats på grund av den otydliga formulering som har använts av den spanska lagstiftaren.

14 Konungariket Spanien har inledningsvis erinrat om att direktiv 2000/35 har till syfte att genomföra åtgärder till förmån för borgenärerna genom att begränsa andelen försenade betalningar vid handelstransaktioner, samtidigt som parternas avtalsfrihet respekteras.

15 Genom att det införs ett absolut förbud mot att avtala om tidsfrister som överskrider 90 dagar, fastslås emellertid, genom de omtvistade bestämmelserna, i realiteten en restriktivare ordning som är mer förmånlig för borgenären än den som förordas i direktiv 2000/35, vars artikel 3.2 tillåter överenskommelser om tidsfrister som övergår 60 dagar utan att därvid fastställa den yttersta gränsen för denna möjlighet. Det nationella regelverket i fråga ska av denna anledning även anses förenligt med artikel 6.2 i detta direktiv som tillåter medlemsstaterna att behålla eller sätta i kraft bestämmelser som är mer gynnsamma för borgenären än de som är nödvändiga för att följa direktivet.

16 Svarandemedlemsstaten har härefter preciserat att då tidsfristen på 90 dagar endast kan tillämpas under förutsättning att ekonomisk ersättning som motsvarar den utsträckta tidsfristen utgår uppfylls villkoret i artikel 3.2 i direktiv 2000/35, enligt vilket en dröjsmålsränta som väsentligen överskrider den lagstadgade räntenivån ska betalas.

Domstolens bedömning

17 Det bör inledningsvis påpekas att parterna, såsom följer av artikel 3.1 a i direktiv 2000/35, i princip är fria att själva besluta om förfallodag eller betalningsperiod.

18 Det är således endast i avsaknad av avtalsenlig överenskommelse på denna punkt som den lagstadgade tidsfristen på 30 dagar enligt artikel 3.1 b i direktivet ska tillämpas.

19 I artikel 3.2 i direktiv 2000/35 tillåts därefter medlemsstaterna att förlänga den nämnda tidsfristen på 30 dagar, under förutsättning att två villkor tillmötesgås. För det första bör denna möjlighet begränsas till vissa kategorier av avtal. För det andra, vad gäller den avvikande tidsfristens längd, kan denna förlängas till högst 60 dagar om parterna förbjuds att genom avtal avvika från detta, eller om en obligatorisk räntesats som väsentligen överskrider den lagstadgade räntan tillämpas.

20 Det är följaktligen mot bakgrund av innehållet och den allmänna systematiken i de bestämmelser i direktiv 2000/35 som nämnts i de föregående punkterna som de invändningar kommissionen har framställt mot de omtvistade nationella bestämmelserna ska prövas.

21 Det bör emellertid framhållas dels att det i artikel 17.3 i lag 7/1996, i dess lydelse enligt den andra slutbestämmelsen, första punkten, i lag 3/2004, ges en möjlighet att förlänga den betalningsfrist på 30 dagar som enligt den första punkten i samma artikel, i avsaknad av uttrycklig överenskommelse mellan parterna, är tillämplig på livsmedel som varken är färska eller lättförstörbara samt på masskonsumtionsvaror upp till 60 dagar. Dels medger den andra meningen i punkt 3 i ovannämnda artikel 17, vilken kommissionens invändningar handlar om, en möjlighet att ytterligare skjuta upp den nämnda tidsfristen på 30 dagar upp till 90 dagar, om det finns en uttrycklig överenskommelse mellan parterna om en ekonomisk ersättning till leverantören som motsvarar den utsträckta tidsfristen.

22 Det följer således av själva ordalydelsen i den omtvistade bestämmelsen att möjligheten att förlänga tidsfristen utöver 60 dagar härvid är underordnad en ”uttrycklig överenskommelse” mellan parterna i frågan.

23 Under dessa förhållanden kan kommissionen inte vinna framgång med sitt resonemang, som syftar till att visa att den ifrågavarande nationella bestämmelsen strider mot artikel 3.2 i direktiv 2000/35, genom att det enligt artikeln är tillåtet att betalningsfristen för vissa varor utsträcks från 60 till 90 dagar utan att de villkor som fastställs i densamma är uppfyllda.

24 Såsom har erinrats om i punkterna 18 och 19 i denna dom reglerar artikel 3.2 i direktiv 2000/35 uteslutande möjligheten för medlemsstater att, i vissa begränsade fall, fastställa en lagstadgad tidsfrist som överskrider 30 dagar och som ska tillämpas om inte annat har avtalats avseende förfallodag eller betalningsperiod. Med andra ord är det endast de fall då parterna inte har uttalat sig i dessa avseenden som omfattas av artikel 3.2 i direktivet.

25 Artikel 17.3 i lag 7/1996, i dess lydelse enligt den andra slutbestämmelsen, första punkten, i lag 3/2004, kräver däremot att en motsvarande ”uttrycklig överenskommelse” har gjorts för att tidsfristen ska kunna förlängas till högst 90 dagar. Tillämpningen av en sådan tidsfrist som avtalsmässigt har överenskommits mellan parterna ska därför inte, tvärtemot vad kommissionen har påstått, omfattas av villkoren i artikel 3.2 i direktiv 2000/35.

26 Av vad anförts följer att den första invändningen är ogrundad och således inte kan godtas.

Den andra invändningen

Parternas argument

27 Kommissionen har vidhållit att den andra övergångsbestämmelsen i lag 7/1996, införd genom den andra slutbestämmelsen, andra punkten, i lag 3/2004, otillbörligen skjuter upp tillämpningen av den betalningsfrist på högst 60 dagar som avses i artikel 3.2 i direktiv 2000/35 till den 1 juli 2006.

28 Artikel 6.1 i detta direktiv fastställer nämligen införlivandeperiodens utgång till den 8 augusti 2002 utan att ge utrymme för någon avvikelse från denna bestämmelse eller något fördröjande av den ifrågavarande tidsfristen.

29 Den spanska lagstiftningens uppskjutande av ikraftträdandet skulle även strida mot artikel 3.4 i direktiv 2000/35, enligt vilken medlemsstaterna ska säkerställa att det i borgenärers och konkurrenters intresse finns lämpliga och effektiva medel för att förhindra fortsatt tillämpning av villkor som är grovt oskäliga.

30 Konungariket Spanien har mot kommissionens argumentering huvudsakligen invänt att övergångsbestämmelserna i lag 7/1996, införda genom den andra slutbestämmelsen, andra punkten, i lag 3/2004, endast har till syfte att fastställa tidpunkten för ikraftträdandet av bestämmelserna i lag 7/1996, om detaljhandel, och att inrätta en än mer restriktiv ordning än den som följer av direktiv 2000/35. Den ifrågavarande bestämmelsen kan därför inte anses medföra en fördröjning av tillämpningen av

bestämmelserna i lag 3/2004, genom vilken direktivet införlivas och vars förenlighet med gemenskapsrätten inte har ifrågasatts.

Domstolens bedömning

31 Det är i detta avseende tillräckligt att konstatera att den ifrågavarande nationella bestämmelsen uteslutande gäller tillämpningen av den betalningsfrist på 60 dagar som avses i artikel 17.3 i lag 7/1996, i dess lydelse enligt den andra slutbestämmelsen, första punkten, i lag 3/2004.

32 Av de skäl som redovisas i punkterna 22 till 25 i denna dom ryms emellertid inte nämnda artikel 17.3 inom tillämpningsområdet för artikel 3 i direktiv 2000/35 och kan följaktligen inte vara en åtgärd för införlivande av detsamma.

33 Härav följer att uppskjutandet av tillämpningen av den omtvistade nationella bestämmelsen inte har någon inverkan på huruvida Konungariket Spanien uppfyller sina skyldigheter enligt nämnda artikel 3.

34 Följaktligen finns inte heller grund för den andra invändningen.

35 Då ingendera av de två invändningar som kommissionen har anfört är grundad ska talan ogillas i sin helhet.

Rättegångskostnader

36 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Konungariket Spanien har yrkat att kommissionen ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom kommissionen har tappat målet, ska Konungariket Spaniens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

1) Talan ogillas.

2) Europeiska gemenskapernas kommission ska ersätta rättegångskostnaderna.

Underskrifter